

Monolog staré dámy

... ne, pane doktore, byla bych nerada, kdybyste si mé povídání vysvětloval špatně, my jsme byly s maminkou vlastně šťastné, měly jsme ty všední problémy, kdo je nemá, zvláště v tak měnící se době, těžko bychom si byly pomyslely, že tu budeme strašit na stejném místě tak dlouho, jen jsme se stěhovaly z pokojů do pokojů, však ta jistá pomatení smyslů znáte, jak to člověka někdy popadne... Ale jak to vidíte, tak je to tady od války, maminka se tu narodila, nedávno jsem se musela smát, když jsem četla Kožíkovu knížku o malířce Braunerové, jak se ke konci předminulého století k nám jezdilo z Prahy na borůvky... Kožík donedávna žil, i když chodil o francouzských berlích a všude ho doprovázela dcera, byla krásná, měla noblesní vystupování, málokdo dnes se už umí chovat tak vybraně, ale snad se to lidé znovu naučí, až budou žít déle svobodně... Když jsem vyrůstala, nezdál se mi dům tak velký, zahrada rozlehlá, stromy vysoké, ale jak jsem stárla, a maminka mi vyprávěla, jak to zpozorovala také, zase je tu teď všechno pro mne velké, rozlehlé, vysoké, a tím nedostupnější, kde jsou ty doby, kdy jsme s maminkou vytáhly z dílny žebřík a natíraly okapy... Maminka byla do devadesátky zdravá, jen v posledních letech hůř slyšela, někdy jsem si říkala, že nejlepší by bylo, kdybychom jednoho rána nedožily obě, někdo by se postaral, abychom se dostaly do země, i když to bylo jen takové zbožné přání a už trochu povídám, ale možná jste si všiml, že čím dál víc lidí si přeje, když už musí umřít, aby odešli bez utrpení, mluví se o eutanazii, v Holandsku ji snad už uzákonili, a v Americe nějaký doktor poslal bez dalšího utrpení k pánu stovku lidí, naopak v Austrálii za něco podobného jiného doktora zavřeli... Přiznám se vám, že někdy mám chuť žít věčně nebo dlouho jako ta Francouzka, které bylo sto třináct, a při narozeninách tvrdila, že má jedinou vrásku, na které si sedí... Zanedlouho po těch slavných stotřináctých oslavách zemřela, stejně jako před pár dny královna matka v

Anglii ... V člověku jsou vždycky ty dvě strany mince, asi by si zasluhoval tu být, když už ne nastálo, kam bychom se všichni namačkali, tak tu žít dostatečně dlouho, když prý ta pravděpodobnost života někde jinde má podle výzkumů za desetinnou čárkou padesát devět nul, než se objeví jednička, což už je co říct, nemluvě o tom, že mě děsí, ale na druhé straně fascinuje, že astronomové objevují galaxie vzdálené dvanáct miliard světelných let, což je něco nepředstavitelného, stejně jako existence miliard galaxií nebo sto miliard hvězd... Asi se smějete, co mě jako starou bábu zajímá? Ačkoli teď sama sebe pomlouvám, vždycky jsem se zajímala o věci, které měly blízko k tajemnému, když ale budu upřímná, třebaže je pro mě život stále těžší, snad právě pro tu pozoruhodnost existence člověka se mi moc z tohoto zdánlivě politováníhodného světa nechce... Ani se asi nechtělo mamince, třebaže jsme se od sebe lišily, maminka byla celý život uzavřená, měla svá tajemství, vzala si je do hrobu, já se naopak snažím být co nejotevřenější, jen tak se můžeme dorozumět, abychom unesli, co nás neodvratně čeká... Pro muže jsou prý podobné pocity strašnější než pro ženy - ty víc cítí, že přetrvávají ve svých dětech, ačkoli i to je asi iluze, a já nevím, jestli má člověk některým přeludům děkovat nebo ne, ale srovnávám-li muže a ženy, znala jsem tu v okolí jednoho chlapíka, skutečně svérázného, který jen jeho děti vylétly z hnízda, už neznal jinou cestu než do hospody, a přesto, když to s ním bylo neodvolatelné, ta zubatá mu stála s kosou za zády, on se jí smál do tváře, nebál se jí, vším tím, jak žil, jak se chvástal, nebylo mu nic svaté, jen jako by ji provokoval... Já se vám omlouvám, že musíte ty mé málem jeremiády poslouchat, vždyť my bychom se přece mohli bavit o něčem zajímavějším, máme určitě mnoho společných zájmů, my s maminkou jsme za poslední víc než půlstoletí nevynechaly v Praze snad žádnou kulturní událost, ať to byl koncert nebo premiéra významné hry nebo známého dramatika, neutekla nám žádná kniha, která si zasloužila

pozornost, přicházelo k nám hodně lidí, i když jsme nikdy nechtěly dělat z domu mondénní salón... Vždyť ale vy nic nevíte, pane doktore, vezměte si aspoň koláč, nedejte mi košem, pekla jsem jej sama, i když mi to pečení už moc nejde, kávy jste sotva usrkl, všimněte si ale toho šálku, mám ráda světlomodrou, i když je to mužská barva, ale možná právě proto, ale nesmějte se tak potutelně, je to na vás vidět, ale to nic, když jsem byla malá, dostala jsem právě takhle barevný hrníček a v něm krásné maliny, je to vůbec můj první zážitek, na který se pamatuji, rozběhla jsem se tamhle po té cestičce ze zahrady a u schůdku se rozplácla, z hrníčku zůstalo pár střepů...

Myslela jsem si, že je konec světa, udělala něco neodčinitelného, co se nedá zachránit, všechno se zhroutilo, nejdříve jsem nechápala, co jsem vlastně provedla, pak jsem se rozplakala a nebyla k utišení, byl to silný psychický náraz, a proto jsem si jej asi zapamatovala a pamatuji dodnes, plakala jsem, že se dědeček, mamčin otec, oblékl, aby přinesl hrníček nový, nevěřila jsem mu, dokud nepřišel, měla jsem v první chvíli radost, ale pořád jsem myslela na ten první, co se rozbil, vůbec jsem vždycky, i když jsem už byla dospělá, litovala každé hezké věci, která se zničila nebo ztratila, o kterou jsme přišli... Když jsem byla malá, každou takovou věc jsem oplakala, a nijak mě neutěšila sebestpřesnější kopie nebo úplně stejná věc, protože ta první byla nenávratně pryč, a nešlo jen o moje nebo naše věci, litovala jsem, když někde zchátral dříve hezký dům, museli něco zbořit, hrozně jsem trpěla, když zničili Denisovo nádraží, neštítili se ho vyhodit do povětří... Myslela jsem si, že nová doba vše změní, ale vandalismus trvá, památky nenahraditelné hodnoty mnohde chátrají dál... Všiml jste si, pane doktore, jak v těch poúnorových čtyřiceti letech z knihkupectví úplně vymizely knihy a studie, které se ptají po smyslu něčeho? dějin? Těší mě, že mě pozorně posloucháte a zároveň listujete v rodinném albu, jestli v něm hledáte druhého dědečka a babičku, tak je nenajdete, v tom je záhada mamčiny i mé existence, já

otce nemám, aspoň o něm nevím, ani maminka, ani někdo jiný mi o něm nikdy neřekl, musela to být asi strašná věc... Představte si, stalo se to ještě před první světovou válkou a v našich kruzích to bylo něco pobuřujícího, dědeček, mamčin otec, prý tenkrát jen řekl - Je štěstí, že se toho nedožila maminka... Dědeček byl na svou dobu moderní člověk, ale tohle bylo pro něho šokující, vztahoval to na sebe, cítil vinu, dlouho mu trvalo, než se s tím vyrovnal, představte si - jediná dcera a něco takového! Dědeček si na okruhu lidí, se kterými se stýkal, zakládal, přemýšlel nad tím s kým ano a s kým ne, jeho rozhodování bylo podmíněno jeho postavením a činností finančníka, my s maminkou jsme nad přáteli zas tak neuvažovaly, ačkoli nám nebylo jedno, jak je výběr přátel někdy většině lidí lhostejný teď... Možná mi právě zkomplikovala život ta rodinná historie, ono všechno, co vás na světě potká, má vliv, a právě maminka tím prostým faktem, že mě měla za svobodna, se prý změnila, byla jiná, než jakou ji lidé znali, jen svým dalším životem jako by prý chtěla demonstrovat, že mé narození je výrazem jejího svobodomyšlného přesvědčení... Jedno vám ale řeknu, stejně jako jsem vám vyprávěla o silném zážitku s rozbitým hrníčkem, podobně jsou ve mně ukryty první vážné otázky, se kterými jsem se obracela na maminku: Kde je můj tatínek? a později - Kdo je můj tatínek? - Proč nemám tatínka jako ostatní děti?... Moje maminka vždycky na ty otázky reagovala odkládací taktikou - Až budeš chodit do školy, Až budeš velká, Až budeš schopná všechno pochopit, tak ti to řeknu, ale nikdy k tomu nedošlo... Proto asi s jistou náruživostí, jako by to byla naopak moje tajná neřest, čtu různé články třeba o původu Boženy Němcové, dokonce se tam objevuje i jméno knížete Metternicha... Kdyby bylo jen trochu času, tak byste se, pane doktore, přesvědčil, kolik pozoruhodných akcí a návštěv maminka Praze vyjednala, za léta zprostředkovala, dohodla, když pracovala v agentuře, máme všechno uspořádáno ve dvou skříních, vidíte, zase mluvím v množném čísle, jako by